

## Året rundt i Dyrehaven

**Februar-maj:** Hjortene kaster - det vil sige, at de taber deres gevir - kastestængerne - hvert år. I løbet af foråret og sommeren vokser der et nyt og større frem. Hjortene kæmper i denne periode med forbenene.

**Maj-juli:** De fleste kalve fødes i denne periode. Ni ud af ti fødedygtige hinder/dåer er med kalv. Kalven fra foregående år bliver drevet væk, og hinden/dåen forlader flokken for i ro at føde en ny kalv.

**August-september:** Hjortens gevir er nu udvokset. Den beskyttende hud - basten, som har omgivet geviret indtil nu, løsner sig, og hjorten fejrer geviret mod træer og buske, for at rense det for hud.

**September-oktober:** Brunst- og parringstid for kronhjort. Den ældste kronhjort samler hinderne, som bliver parret (beslået), efterhånden som de kommer i brunst. Hjortene brøler under brunsten for at imponere hinderne og advare rivalerne, som undertiden kan ses i nærheden af brunstrudlen.

**Oktober-november:** Brunsttid for dådyr. De største og stærkeste hjorte indfinder sig på brunstpladserne, som er fordelt rundt i Dyrehaven. Dåerne trækker til en brunstplads, og vælger derved en brunsthjort. Pladshjorten holder de yngre og svagere hjorte borte fra brunstpladsen, og udstøder et brunstbrøl, der minder om en stødvis snorken eller rallen.

## Das Jahr im Wildgehege

**Februar-Mai:** In dieser Zeit findet der Geweihabwurf bei den Hirschen statt. Im Laufe des Frühjahrs und Sommers bildet sich bei den Hirschen ein neues und größeres Geweih. Während dieser Zeit kämpfen die Hirsche mit den Vorderbeinen.

**Mai-Juli:** Die meisten Kälber werden während dieser Zeit geboren. Neun von zehn der Hirschkühe im fruchtbaren Alter sind trächtig. Das Kalb des Vorjahres wird vertrieben und das Muttertier verlässt das Rudel, um in Ruhe ihr neues Kalb zur Welt zu bringen.

**August-September:** Das Geweih des Hirschs ist jetzt ausgewachsen. Die schützende so genannte Basthaut, die das Geweih bisher umgeben hat, löst sich, und der Hirsch fegt sein Geweih an Bäumen und Büschen, um die Haut abzustreifen.

**September-Oktober:** Brunft- und Paarungszeit der Rothirsche. Der älteste Rothirsch sammelt die weiblichen Tiere, mit denen er sich paart (die er besteigt), wenn sie dazu bereit sind. Der Hirsch röhrt während der Brunft, um den Hirschkühen zu imponieren und die Rivalen zu warnen, die sich manchmal in der Nähe des Brunftudels aufhalten.

**Oktober-November:** Brunftzeit des Damwils. Die größten und stärksten Hirsche finden sich auf den Brunftplätzen ein. Die Damhirschkühe suchen die Brunftplätze auf und wählen so einen Brunfthirsch. Der Platzhirsch hält die jüngeren und schwächeren Hirsche dem Brunftplatz fern und stößt Brunftschreie aus, die sich wie stoßweise Schnarch- oder Röchellaute anhören.

## 🇬🇧 The year in the Deer Park

**February-May:** the stags shed their antlers every year. New and bigger antlers grow during spring and summer. The stags fight with each other during this period using their forelegs.

**May-July:** Most calves are born during this period. Nine out of ten hinds does of reproductive age are pregnant. The previous year's calf is driven out, and the hind/doe leaves the flock to give birth to a new calf in a peaceful spot.

**August-September:** the stags' antlers are now fully grown. The protective skin - the velvet which has surrounded the horns until now - loosens, and the stag rubs its antlers against trees and bushes to remove this skin.

**September-October:** Rutting and mating time for red deer. The oldest stag gathers the hinds, which are mounted as they come into heat. The stags bellow during the rut to impress and warn off the rivals which can sometimes be seen around the herd.

**October-November:** Rutting period for fallow deer. The biggest and strongest stags appear on the rutting sites, all of which are around in the Deer Park. The does are attracted to a rutting site, where they choose astag. The leader keeps the younger and weaker stags away from the rutting site and emits a bellow which is reminiscent a spasmodic snore or rattle.



**Naturskolen Nørskovgård** drives i tæt samarbejde mellem Haderslev kommune og Naturstyrelsen Sønderjylland og arrangerer naturformidling til skoler med flere i Haderslev kommune. Naturskolen blev etableret i 1988 og har til huse i det gamle stuehus på Nørskovgård. Læs mere på [www.nst.dk](http://www.nst.dk) eller [www.haderslevungdomsskole.dk/naturskolen](http://www.haderslevungdomsskole.dk/naturskolen).



**Bergs Plads** ligger i den nordøstlige ende lige uden for Dyrehaven. Et yndet udflygtssted, hvor Dam-båden også lægger til. Pladsen er udstyret med grillsted samt borde og bænke. Mellem Bergs Plads og Bergs Hus ligger lejrpladsen med shelters, der kan bookes via: [www.booking.naturstyrelsen.dk](http://www.booking.naturstyrelsen.dk). Her ligger desuden et primitivt overnatningssted, hvor booking ikke er mulig. Ved Bergs Hus findes offentligt toilet og rent drikkevand.



**Det Grønne Forsamlingshus** blev indviet i 2001 som en del af Miljøcentret på Nørskovgård. Husets daglige drift varetages af Danhostel Haderslev og kan lejes i forbindelse med arrangementer, møder, kurser mm. Læs mere på [www.Haderslev-forsamlingshus.dk](http://www.Haderslev-forsamlingshus.dk).



**Regnlærummet** er et opvarmet opholdsrum, som ligger i enden af træladen. Det er åbent for alle og kan ikke reserveres. Rummet byder på en vask, 3 plankeborde og 30 skamler. I den vestlige ende af Det Grønne Forsamlingshus findes offentligt toilet.



**Naturlegepladsen** byder bl.a. på klatretræ, ruse, samt gynger og ligger bag ved Det Grønne Forsamlingshus ud til Dyrehaven. I forlængelse med legepladsen er der borde og bænke.



**Bålhuset** ligger ved siden af naturlegepladsen. Der er grill, brænde samt borde og bænke. Faciliteterne kan bruges af alle uden forudgående tilladelse eller reservation. I den vestlige ende af Det Grønne Forsamlingshus findes offentligt toilet.



**Sophies kilde** har muligvis i fjern fortid været en hellig kilde. Vandet har en fremragende kvalitet og er 100 gange så jernholdigt som almindeligt ledningsvand. For den tørstige vandrer har kilden den helt rigtige temperatur - nemlig 8 grader.



**Udsigtspunkt** "Dronning Margrethe II's udsigt" er navngivet efter dronningens besøg i Dyrehaven d. 15. maj 1997. Ved udsigtspunktet kan du nyde den storslåede udsigt over Hindemede samt Haderslev Dam og by.



**Ture og arrangementer** afholdes flere gange om året i og ved Haderslev Dyrehave, du kan bl.a. opleve brunstture i efteråret. Læs mere på [www.nst.dk](http://www.nst.dk) eller Haderslev Dyrehaves Facebookside. 



Miljøministeriet  
Slotsholmsgade 12  
1216 København K  
[www.mim.dk](http://www.mim.dk)

Haderslev Dyrehave/Nørskovgård, Nørskovgårdvej 24, 6100 Haderslev



Miljøministeriet

# Haderslev Dyrehave



🇬🇧 The Deer Park at Haderslev

🇩🇪 Das Wildgehege bei Haderslev



## Haderslev Dyrehave

Haderslev Dyrehave blev etableret i 1994. Den består af ca. 40 ha slettearealer, 20 ha nyplantet skov og 40 ha gammel skov - i alt ca. 100 ha. De nye plantninger beskyttes af hegn, indtil træerne er så store, at vildtet ikke kan skade dem. I dyrehaven er der en sommerbestand på ca. 200 dådyr og 20 kron dyr. Hvert år fødes der ca. 70 kalve, og bestanden holdes ved lige ved afskydning og salg af levende dyr til andre dyrehaver. Begge hjortearter færdes ofte i flokke og gerne på de åbne sletter. I dyrehaven har du en god mulighed for at betragte hjortevildtet på nært hold, derfor skal følgende retningslinjer overholdes:

- Medbring aldrig løse hunde, der kan skræmme eller skambide dyrene.
- Berør ikke nyfødte kalve, der er ladt alene for en kort stund.
- Gå ikke tættere på hjortevildtet end stjerne tillader.

### Das Wildgehege bei Haderslev

Es besteht aus ca. 40 ha Ebenen, 20 ha neu gepflanzten Wald und 40 ha altem Wald - insgesamt ca. 100 ha. Die neuen Pflanzungen werden durch Zäune geschützt bis die Bäume so groß sind, dass das Wild ihnen nicht mehr schaden kann. Im Wildgehege lebt ein Sommerbestand von ca. 200 Stück. Damwild und 20 Rothirschen. Jedes Jahr werden ca. 70 Kälber geboren und der Bestand wird durch Abschuss sowie durch Verkauf lebender Tiere an andere Wildgehege gepflegt. Beide Hirscharten sind oft in Rudeln zusammen. Man hat im Wildgehege sehr gute Möglichkeiten, das Hirschwild aus nächster Nähe zu beobachten. Daher sind folgende Richtlinien zu beachten:

- Hunde müssen immer angeleint sein, damit sie die Tiere nicht erschrecken oder beißen können.
- Neugeborene Kälber, die kurzzeitig allein gelassen wurden, dürfen nicht berührt werden.
- Bitte gehen Sie nicht näher an das Wild heran als die Wege es erlauben.

### The Deer Park at Haderslev

It consists of around 40 ha of open plain and 20 ha of young plantation, while old wood covers 40 ha - a total of around 100 ha. The new plantations are protected by fences until the trees are big enough to withstand any damage by the deer. There is a summer population of around 200 fallow deer and 20 red deer in the park. Around 70 fawns are born each year, and the population is maintained by shooting and the sale of live animals to other deer parks. Both species of deer often travel in herds and they prefer the open plain. The deer park offers a good opportunity for close observation of the deer. You must therefore comply with the following instructions:

- Never bring dogs off the leash as they may frighten or savage the deer.
- Do not touch newborn fawns which have been left for a short while.
- Do not go any closer to the deer than the tracks allow.



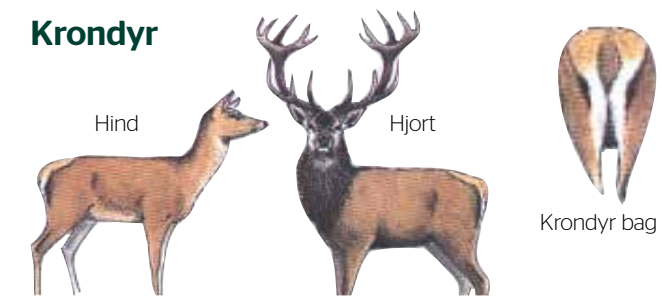
**Turforslag:** I Dyrehaven kan du gå ind ved port 1 og følge den blå rute rundt til port 2. Denne rute giver, især i vinterhalvåret, mulighed for at iagttage hjortevildtet i skoven. I sommerhalvåret opholder hjort vildtet sig mest på sletterne.

**Routenvorschlag:** Man kann bei Tor 1 in das Wildgehege gehen und auf dem Weg entlang bis zu Tor 2 (Blauer Pfad). Diese Route gibt, insbesondere im Winterhalbjahr, Möglichkeit, die Hirsche im Wald zu beobachten. Im Sommerhalbjahr halten die Hirsche sich meistens auf den Ebenen auf.

**Suggested walk:** You can enter the Deer Park at gate 1 and follow the track round to gate 2 (Blue path). This route offers an opportunity to observe the deer in the forest, particularly in winter. In summer, the deer are mostly on the open plain.



## Kron dyr

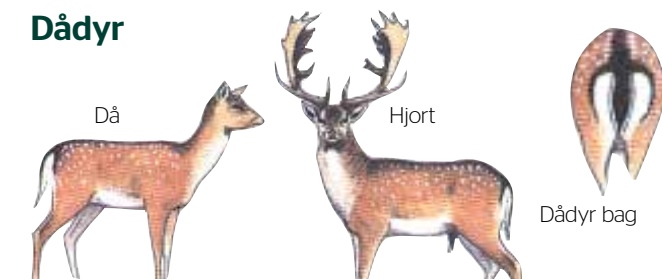


Krondyrene er den største danske hjortear. De vejer gennemgående dobbelt så meget som dåvildtet. Pelsen er rødbrun om sommeren og gråbrun om vinteren. Vægten på dyrene stiger med alderen. Store hjorte kan veje over 200 kg og have en gevirvægt på op til 10 kg.

**Rothirsche:** Die Rothirsche sind die größte dänische Hirschart. Sie wiegen in der Regel doppelt so viel wie das Damwild. Das Fell ist im Sommer rotbraun und im Winter graubraun. Das Gewicht der Tiere steigt mit dem Alter. Große Hirsche können über 200 kg wiegen und haben ein Geweihgewicht von bis zu 10 kg.

**Red deer:** The red deer is the biggest species of deer in Denmark. Red deer generally weigh twice as much as fallow deer. The fur is reddish brown in summer and greyish brown in winter. A deer's weight increases with age. Big stags can weigh over 200 kg and have antlers weighing up to 10 kg.

## Dådyr



Dådyrene blev indført til Danmark fra Mellemøsten omkring 1200-tallet. Dåvildtet færdes størstedelen af året i store rudler. Der er tre farvevarianter - sorte, hvide og rødbrune med hvide prikker i sommerpelsen. Om vinteren er sidstnævnte gråbrun.

**Damwild:** Das Damwild wurde um das 13. Jahrhundert vom Mittel-ten Osten nach Dänemark gebracht. Es hält sich die meiste Zeit des Jahres in großen Rudeln auf. Es gibt drei Farbvarianten - schwarz, weiß und rotbraun mit weißen Punkten im Sommerfell. Im Winter sind die zuletzt Genannten graubraun.

**Fallow deer:** Fallow deer were introduced into Denmark from the Middle East around the 1200s. The fallow deer spends most of the year in big herds. There are three color variants: black, white, and reddish brown with white spots in the summer fur. The last-named are greyish brown in winter.